

Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları The Attitudes of the University Students' Regarding the Gender Roles

Fatma Karasu¹, Aysun Göllüce², Elif Güvenç³, Saliha Çelik⁴

¹Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Yusuf Şerefoğlu Sağlık Yüksekokulu, Kilis, Türkiye.

²Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Kilis, Türkiye.

³Pazarcık Devlet Hastanesi, Kahramanmaraş, Türkiye.

⁴Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gaziantep, Türkiye.

Özet

Amaç: Çalışma öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını incelemek amacı ile yapılmıştır.

Materyal-metot: Araştırmanın evrenini Gaziantep de bulunan bir Vakıf Üniversitesinde 2014-2015 öğretim yılına devam eden öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini öğrenimine devam eden toplam 641 öğrenci oluşturmuş ve araştırmayı kabul eden 250 kız ve 198 erkek olmak üzere toplam 448 öğrenciye uygulanmıştır. Katılım oranı %69,8'dir. Veri toplama araçları, sosyo-demografik bilgi formu ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği'dir. Anket formu gözetim dahilinde uygulanmış, gerekli açıklamalar yapılmıştır. Elde edilen veriler SPSS programında, sayı, frekans, yüzdellik, T-testi ve Anova ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın yürütülebilmesi için etik ve yasal izinler alınmış ve çalışmaya katılan öğrencilerden sözel onayları alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21,0±1,9; %36,2'si Fizyoterapi, %29,7'si Beslenme, %28,1'i Hemşirelik, %6,0'ı Acil ve İlk Yardım programında okuduğu; %34,6'sı 1., %19,6'sı 2., %23,7'si 3., %22,1'i 4. sınıf da okuduğu; %55,8'inin kız, %44,2'sinin erkek, %64,5'inin çekirdek aileye sahip, %11,6'sının annelerinin okur-yazar olmadığı; %2,5'inin babalarının okur-yazar olmadığı; %42,9'unun annelerinin ev hanımı, %29,7'sinin babalarının memur olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda ölçekten alınan en yüksek puan 146 iken en düşük puan 56'dır ve alınan yüksek puanlar eşitlikçi tutuma, düşük puanlar ise geleneksel tutuma işaret etmektedir. Öğrencilerin sınıf bazında Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır (p<0,05). Farklılığın kaynağı 3. sınıftan kaynaklandığı saptanmıştır. Öğrencilerin bölüm bazında Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir (F=4,686, p<0,05).

Sonuç: Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri açısından genel olarak eşitlikçi tutuma sahip oldukları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet Rollerine Tutumları, Cinsiyet Eşitliği, Toplumsal Cinsiyet.

Abstract

Objective: The study was conducted in order to examine the students' attitudes regarding the gender roles. The target population of the study was consisted of the students continuing to the 2014-2015 academic year of a Foundation University located in Gaziantep.

Material-Method: The sample of the research consisted of 641 students who continue their studies and it was applied to a total of 448 students including 250 girls and 198 boys who accepted the research. The participation rate is 69.8 %. The Attitude Scale is the data collection tools, socio-demographic information form and gender roles. The questionnaire was applied under supervision and the necessary explanations were made. The obtained data were evaluated in SPSS program with number, frequency, percentage, T-test and ANOVA. In order to be able to conduct the research, the ethical and legal permissions and verbal approvals were taken from the students participated to the study.

Results: It was determined that the average age of the students participating in the study was 21.0 ± 1.9; the students are studied as follows, 36.2% in Physiotherapy, 29.7% in Nutrition, 28.1% in Nursing, 6.0% in Emergency and First Aid program; their grades are as follows, 34.6% in 1st grade, 19.6% in 2nd grade, 23.7% in 3rd grade, 22.1% in 4th grade; 55.8% female, 44.2% male; 64.5% have an elementary family; 11.6% of the students' mothers are not literate; 2.5% of the students' fathers are not literate; 42.9% of their mothers are housewives, 29.7% of their fathers are officials. As a result of the research, while the highest score received from the scale is 146, the lowest score is 56 and the high scores received indicate the egalitarian attitude, as of the low scores indicate the traditional attitude. Among the grade based Gender Roles scores of the students' significant differences were found statistically (p<0.05). It was determined that the discrepancy source is originated from the 3rd grade. Among the section based Gender Roles scores of the students' significant differences were found statistically (F=4.686, p<0.05).

Conclusion: It was determined that the students have an egalitarian attitude in general in terms of their gender roles.

Keywords: Gender Roles, Gender Equality, Gender.

Giriş

Toplumsal cinsiyet kavramına yönelik yapılan açıklamalar incelendiğinde, kadın ve erkeklerin toplumda üstlendikleri rollerin, doğal ve kendiliğinden bir iş bölümünden çok kültür tarafından belirlenen ve zamanla değişebilir roller ve sorumluluklar içerdiği görülmektedir (1). Cinsiyet rolleri kadın ve erkek arasındaki algılanan farklılıklara göre biçimlenmektedir ve toplumu oluşturan bireylerin davranışlarını içinde yaşadığı toplumun kültürel kalıplarından biri olan toplumsal cinsiyet rollerini de etkilemektedir (2).

Toplumsal cinsiyet rollerine maruz kalan ve bu toplumsal norm ve değerleri içselleştiremeyen kadın ve erkekler kendilerini baskı altında hissetmekte ve toplum tarafından dışlanmakta ve bir takım sorunlar yaşamaktadırlar (3). Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranmamanın bedelini yalnızca kadınlar değil erkekler de bir şekilde ödemektedirler (4). Bu bağlamda toplumsal cinsiyet rollerinin kadınları ve erkekleri belli alanlarla sınırlandırdığı söylenebilir (5). Ayrıca her geçen gün artan toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılığını önleme yönünde politikalara öncü olmak için, eğitim kurumlarında toplumsal cinsiyet algısının yeniden ölçülmesine ve öncelikle gençliğin toplumsal cinsiyet rolleri, değerleri ve davranışlarına ilişkin tutumlarının belirlenmesine gereksinim bulunmaktadır (6).

Bu açıdan toplumsal cinsiyet rolleri özellikle son yıllarda ele alınması gereken önemli konulardan birisi olmuştur. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet rollerinin günümüzde hangi noktada olduğunun ve ne derece benimsendiğinin bilinmesi, bu rollerin kişiler arası ilişkilere nasıl yansıdığına anlaşılması açısından önemlidir. Toplumda refah ve barışın sağlanması, sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi ve kadının toplumsal statüsünün artırılabilmesi için sosyal yaşamın her alanına kadınların erkeklerle eşit bir biçimde katılımını sağlanması gerekmektedir. Bu nedenle bu çalışma öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını incelemek amacı ile yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Bu çalışma, Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi amacı ile yapılan tanımlayıcı bir araştırmadır.

Araştırmanın evrenini Gaziantep de bulunan bir Vakıf Üniversitesinde 2014-2015 öğretim yılına devam eden öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini sağlıkla ilgili dört bölüm de (Hemşirelik, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon, Beslenme ve Diyetetik bölümü ve Acil ve İlk Yardım Program) öğrenimine devam eden toplam 641 öğrenci oluşturmuş ve araştırmayı kabul eden toplam 448 öğrenci çalışmaya alınmıştır. Katılım oranı %69,8'dir.

Veri toplama araçları, kişisel bilgi formu (13 sorudan) araştırmacı tarafından konuya ilişkin literatürden yararlanılarak oluşturulmuştur. Aynı zamanda Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ) ilgili literatürden alınmıştır (7).

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını ölçmek amacıyla Zeyneloğlu ve

Terzioğlu tarafından geliştirilmiştir. 38 maddeden oluşan ölçek, 5'li likert tipi bir ölçektir ve yanıtlar "tamamen katılıyor"- "kesinlikle katılmıyor" boyutları arasında değişmektedir. Ölçeğin beş alt boyutu olup, maddelerden elde edilen puanlar her bir boyutta Eşitlikçi ve Geleneksel Tutuma sahip olmakla ilgili sonuçlar vermektedir. Eşitlikçi Tutum, maddelere verilen "tamamen katılıyor" yanıtı 5, "katılıyor" yanıtı 4, "kararsız" yanıtı 3, "katılmıyor" yanıtı 2 ve "kesinlikle katılmıyor" yanıtı 1 puan alacak şekilde puanlanırken, Geleneksel Tutum, bu puanlamanın tam tersi olacak şekilde puanlanarak elde edilmektedir. Bu puanlama sonucunda ölçekten alınabilecek en yüksek puan 190 iken en düşük puan 38'dir ve alınan yüksek puanlar eşitlikçi tutuma, düşük puanlar ise geleneksel tutuma işaret etmektedir (8). Çalışmamızda Cronbach α değerleri; toplam ölçeğin 0,92, alt boyutların; eşitlikçi cinsiyet rolü 0,78, kadın cinsiyet rolü 0,80, evlilikte cinsiyet rolü 0,78, geleneksel cinsiyet rolü 0,78, erkek cinsiyet rolü 0,72 saptanmıştır. Ölçekte toplumsal cinsiyet rolleri; eşitlikçi cinsiyet rolü (5, 9, 14, 16, 21, 24, 26, 33 no'lu maddeler), kadın cinsiyet rolü (1, 6, 19, 23, 25, 35, 37, 46 no'lu maddeler), evlilikte cinsiyet rolü (3, 7, 10, 12, 17, 18, 32, 45 no'lu maddeler), geleneksel cinsiyet rolü (4, 8, 13, 20, 28, 29, 30, 40 no'lu maddeler), erkek cinsiyet rolü (34, 36, 42, 43, 44, 47 no'lu maddeler) olmak üzere beş boyutta incelenmektedir. Buna göre eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü boyutlarının alabileceği maksimum puan "40", minimum puan ise "8" dir. Erkek cinsiyet rolü boyutunun alabileceği maksimum puan "30", minimum puan ise "6" dir (7).

Bu çalışma da ki Cronbach α değerleri; toplam ölçeğin 7,38, alt boyutların; eşitlikçi cinsiyet rolü 0,80, kadın cinsiyet rolü 0,76, evlilikte cinsiyet rolü 0,76, geleneksel cinsiyet rolü 0,75, erkek cinsiyet rolü 0,76 bulunmuştur.

Formun ön uygulaması Sağlık Bilimleri Yüksekokulunda okuyan 20 öğrenci üzerinde yapılmış, ön uygulamaya alınan öğrenciler çalışma dışında bırakılmıştır. Gerekli düzeltmelerden sonra anket formu uygulanmış ve elde edilen veriler SPSS (Statistical packet for Social Sciences for Windows 11) paket programı kullanılmıştır. İstatistikler hesaplamaları için sayı, frekans, yüzdeler, T-testi ve Anova testleri kullanılmıştır. Araştırmanın yürütülebilmesi için etik ve yasal izinler alınmış, çalışmaya katılan öğrencilerden sözel onay alınmıştır.

Bulgular

Tablo 1'de öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bilgileri yer almaktadır. Öğrencilerin; %36,2'sinin Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümünde öğrenim gördüğü, %34,6'sının birinci sınıf, yaş ortalaması $21 \pm 1,9$, %55,8'inin kız, %64,5'inin çekirdek aileye sahip, %5,8'inin evli, %28,8'inin 2 kardeş, %36,0'ının lojmanda yaşadığı, %20,8'inin annelerinin lise mezunu, %11,6'sının annelerinin okur-yazar olmadığı; %37,9'unun babalarının lise mezunu, %2,5'inin babalarının okur-yazar olmadığı; %42,9'unun annelerinin ev hanımı, %29,7'sinin babalarının memur olduğu, %40,2'sinin gelirlerinin 2001-3000 TL arasında olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolü tutum ölçeğinin eşitlikçi

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özellikler Dağılımı

Bölüm	n	%
FTR	162	36,2
Beslenme	133	29,7
Hemşirelik	126	28,1
Acil	27	6,0
Kaçıncı Sınıfta Okuyor		
1. sınıf	155	34,6
2. sınıf	88	19,6
3. sınıf	106	23,7
4. sınıf	99	22,1
Yaş		
20 ≥	168	37,5
21-22 yaş arası	157	35,0
23 ≤	123	27,5
Cinsiyetiniz		
Kız	250	55,8
Erkek	198	44,2
Aile Tipiniz		
Çekirdek	289	64,5
Geniş	96	21,4
Bölünmüş	63	14,1
Medeni Durumunuz		
Evli	26	5,8
Bekar	277	61,8
Nişanlı/Sözlü	53	11,8
Flört ile birlikte	89	19,9
Boşanmış/Dul	3	0,7
Kaç Kardeşiniz		
1	30	6,7
2	129	28,8
3	100	22,3
4	94	21,2
5 ≤	95	21,2
Şu Anda Yaşadığınız Yer		
Evde ailem/akrabamla birlikte	108	24,1
Evde arkadaş/arkadaşlarımla birlikte	96	21,4

cinsiyet rolü alt boyut önermelerinin yapılan istatistiksel değerlendirmede, öğrencilerin “Bir genç kızın evleneceği kişiyi seçmesinde son sözü baba söylemelidir” önermesine kızların %25,2’sinin katılmadığı, erkeklerin %23,7’sinin kesinlikle katılmadığı; “Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir” önermesine kızların %51,2’sinin kesinlikle katılmadığı, erkeklerin %25,3’ünün katılmadığı; “Bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır” önermesine kızların %54,4’ü, erkeklerin %31,3’ünün kesinlikle

Evde tek başına	83	18,5
Yurt/lojmanda	161	36,0
Anne eğitimi		
Okur-yazar değil	52	11,6
Okur-yazar	54	12,1
İlkokul mezunu	83	18,5
Ortaokul mezunu	100	22,3
Lise mezunu	93	20,8
Yüksekokul mezunu	66	14,7
Baba eğitimi		
Okur-yazar değil	11	2,5
Okur-yazar	38	8,5
İlkokul mezunu	44	9,8
Ortaokul mezunu	55	12,3
Lise mezunu	170	37,9
Yüksekokul mezunu	130	29,0
Anne mesleği		
Memur	59	13,2
İşçi	80	17,9
Ücretsiz aile işçisi	87	19,4
Çiftçi	30	6,7
Ev hanımı	192	42,9
Baba mesleği		
Memur	133	29,7
İşçi	138	30,8
Ücretsiz aile işçisi	7	1,6
Çiftçi	59	13,2
Emekli	111	24,8
Ailenizin Aylık Geliri		
1000 TL ≥	6	1,3
1001-2000 TL	96	21,4
2001-3000 TL	180	40,2
3001-4000 TL	95	21,2
4001 TL ≤	71	15,8
Toplam	448	100

katılmadığı; “Kadının temel görevi anneliktir” önermesine kızların %25,2’si, erkeklerin %30,8’inin katılmadığı; “Bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkabilmelidir” önermesine kızların %34,8’inin tamamen katıldığı, erkeklerin %27,3’ünün kesinlikle katılmadığı, “Erkeğin en önemli görevi evini geçindirmektir” önermesine kızların %26,8’inin kararsız olduğu, erkeklerin %31,8’inin katıldığı; “Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir” önermesine kızların %39,6’sının tamamen katıldığı, erkeklerin %30,8’inin

	X±SS	Min	Max	Alınabilecek En Düşük ve En Yüksek Puanlar
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Toplam	112.42±13.94	56	146	38-190

Tablo 2. Öğrencilerin TCRTÖ, Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamaları ve Minimum-Maksimum Puan Dağılımı

TCRTÖ Alt Boyutları	Ortalama ± Std. Sapma	Min- Max Puan
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	28.33±6,55	8-40
Kadın Cinsiyet Rolü	24.35±3,96	13-34
Evlilikte Cinsiyet Rolü	20.00±5,64	8-38
Geleneksel Cinsiyet Rolü	23.37±5,61	9-38
Erkek Cinsiyet Rolü	16.35±4,75	6-30
TCRTÖ Toplam Puanı	112.42±13,94	56-146

*TCRTÖ: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, X ± SS: Ortalama±Standart Sapma

karasız kaldığı, “Erkekler statüsü yüksek olan mesleklerde çalışmalıdır” önermesine kızların %24,8’inin kararsız olduğu, erkeklerin %25,8’inin tamamen katıldıkları belirlenmiştir.

Öğrencilerin TCRTÖ’den aldıkları minimum puan “56”, maksimum puanın, “146”, TCRTÖ toplam puan ortalaması “112,42±13,94” saptanmıştır. Araştırmada elde edilen bu sonuç, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olduklarını göstermektedir.

Eşitlikçi cinsiyet rolü boyutundan en düşük 8, en yüksek 40 puandır. Öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü boyut ortalaması 28,33±6,55’dir. Araştırmadan elde edilen bu sonuca göre, öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolüne sahip oldukları söylenebilir. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet tutum ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarına göre; öğrencilerin toplumsal

cinsiyet rolleri açısından genel olarak eşitlikçi tutuma sahip oldukları, ancak evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü alt boyutları açısından ise daha çok geleneksel tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 3’de öğrencilerin cinsiyet durumuna göre TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının dağılımları anlamlı bir şekilde farklılaştığı saptanmıştır (p< 0,05). Bu bağlamda kız ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumuna sahip oldukları söylenebilir. Kız ve erkekler arasında ise erkeklerin ortalamasının daha yüksek olduğu yani erkeklerin kızlardan daha fazla eşitlikçi tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Kızların TCRTÖ ortalamasının 109,46 erkeklerin ise 116,15 olduğu belirlenmiştir. Kızların eşitlikçi cinsiyet rolü ve kadın cinsiyet rolü alt boyutları ortalama puanlarının erkeklerden yüksek olduğu ancak evlilik cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü alt boyutlarının kızların erkeklere göre ortalama puanları düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin sınıflara (S) göre TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan dağılımları tablo 4’de verilmiştir. Öğrencilerin %34,5’i 1. sınıf öğrencisidir. Eşitlikçi cinsiyet rolü ve kadın cinsiyet rolü alt boyutlarında 4. sınıflar, evlilik cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolü alt boyutlarında 1. sınıflar, erkek cinsiyet rolü alt boyutundan 2. sınıfların daha yüksek puan aldığı saptanmıştır. 1. sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolü tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar diğer sınıflara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin sınıflara göre TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının dağılımları anlamlı bir şekilde farklılaştığı saptanmıştır (p< 0,05). Bu anlamlılık eşitlikçi cinsiyet rolünde S1-S4. arasında, kadın cinsiyet rolünde S3-S1, S3-S2, S3-S4 arasında, evlilik cinsiyet rolünde S1-S3, S1-S4 arasında, erkek cinsiyet rolünde S3-S1, S3-S2, S3-S4 arasında kaynaklandığı belirlenmiştir. Sınıflara göre TCRTÖ toplam puan ortalamaları arasındaki farklılık 3. sınıftan kaynaklandığı saptanmıştır.

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı

TCRTÖ Alt Boyutları	Cinsiyet	n	Ortalama ± Std. Sapma	t	p
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kız	250	29.69±7,07	5,257	< 0,001
	Erkek	198	26.60±5,36		
Kadın Cinsiyet Rolü	Kız	250	24.76±4,07	2,479	< 0,014
	Erkek	198	23.83±3,76		
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Kız	250	18.08±5,16	-8,702	< 0,001
	Erkek	198	22.41±5,29		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Kız	250	21.88±5,27	-6,592	< 0,001
	Erkek	198	25.25±5,48		
Erkek Cinsiyet Rolü	Kız	250	15.02±4,38	-7,015	< 0,001
	Erkek	198	18.04±4,67		
TCRTÖ Toplam Puanı	Kız	250	109.46±13,06	-5,181	< 0,001
	Erkek	198	116.15±14,15		

*TCRTÖ: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, X ± SS: Ortalama±Standart Sapma.

*t= Independent Samples t Testi uygulanmıştır p<0.05

*t= Independent Samples t Testi uygulanmıştır p<0.05

Tablo 4. Öğrencilerin Sınıflara Göre TCRTÖ ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımının Dağılımı

TCRTÖ Alt Boyutları	Cinsiyet	n	Ortalama ± Std. Sapma	F	p
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	1. Sınıf	155	27,41±6,39	3,889	< 0,009
	2. Sınıf	88	28,06±6,81		
	3. Sınıf	106	28,13±6,75		
	4. Sınıf	99	30,21±6,04		
Kadın Cinsiyet Rolü	1. Sınıf	155	24,85±4,10	8,270	< 0,001
	2. Sınıf	88	24,65±3,71		
	3. Sınıf	106	22,73±4,06		
	4. Sınıf	99	25,05±3,34		
Evlilikte Cinsiyet Rolü	1. Sınıf	155	21,32±5,82	4,859	< 0,007
	2. Sınıf	88	19,81±5,55		
	3. Sınıf	106	19,05±5,56		
	4. Sınıf	99	19,09±5,19		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	1. Sınıf	155	24,12±5,34	2,953	< 0,099
	2. Sınıf	88	24,03±5,02		
	3. Sınıf	106	22,50±6,10		
	4. Sınıf	99	22,54±5,80		
Erkek Cinsiyet Rolü	1. Sınıf	155	16,82±4,82	6,068	< 0,001
	2. Sınıf	88	17,09±4,82		
	3. Sınıf	106	14,67±4,44		
	4. Sınıf	99	16,77±4,53		
TCRTÖ Toplam Puanı	1. Sınıf	155	114,55±15,38	7,127	< 0,001
	2. Sınıf	88	113,67±12,18		
	3. Sınıf	106	107,10±13,96		
	4. Sınıf	99	113,66±11,57		

*n=448, 1. sınıf (n=155) %34,5, 2. sınıf (n=88) %19,7, 3. sınıf (n=106) %23,7, 4. sınıf (n=99) %22,1. TCRTÖ: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, X ± SS: Ortalama±Standart Sapma, F= One-Way ANOVA Testi uygulanmıştır p<0.05.

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Sınıflar arası	3993,68	3	0,92			S3-S1, S3-S2,
Sınıflar içi	82937,58	444	0,12	7,127	0.000	S3-S4
Toplam	86931,26	447				

*Sd: Serbestlik derecesi, F= One-Way ANOVA Testi uygulanmıştır.

Tablo 5'de sınıflara göre TCRTÖ'den Aldıkları puan ortalamalarının dağılımı yer almaktadır. TCRTÖ'den Aldıkları puan ortalamaları en yüksek olarak Acil ve İlk Yardım, Hemşirelik, FTR, Beslenme ve Diyetetik gelmektedir. Öğrencilerin bölüm bazında Toplumsal Cinsiyet Rollerini tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık hesaplanmıştır (F=4,686, p<0,05). Bu farklılığın kaynağı FTR - Acil ve İlk Yardım programı arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo 5. Öğrencilerin Bölümlere Göre TCRTÖ'den Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı

Bölüm	n	X±Ss	Min- Max Puan
FTR	162	112,75±13,43	75-146
Beslenme ve Diyetetik	133	109,60±13,26	73-144
Hemşirelik	126	113,38±15,21	56-146
Acil İlk Yardım Programı	27	119,81±11,43	101-145
Toplam	448	113,42±13,94	56-146

*TCRTÖ: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, X ± SS: Ortalama±Standart Sapma, FTR: Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon.

Yaş gruplarının toplam Toplumsal Cinsiyet Rollerini tutum puanları ortalamalarına bakıldığında 20≤ yaş grubunun 112,44±15,36, 21-22 yaş grubunun 111,65±12,77, 23≥ yaş grubunun 113,36±13,37 olarak tespit edilmiştir. Yaş gruplarına göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini tutum puanları arasında istatistiksel olarak bir anlam bulunmamıştır (p> 0,05).

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	Anlamlı fark
Bölümler arası	2667,98	3	889,32	4,686	0,003	FTR - Acil ve İlk Yardım
Bölümler içi	84263,27	444	189,78			
Toplam	86931,26	447				

*Sd: Serbestlik derecesi, F= One-Way ANOVA Testi uygulanmıştır

Tartışma

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde "tüm kadın ve erkekler ayrımcılığa uğramadan yaşama, sağlık, eğitim ve çalışma haklarından eşit olarak yararlanma hakkına sahiptir" denilmektedir (9). Kadının toplumsal statüsü ile doğrudan ilgili olan bu durum, kadınların her alandaki insan haklarından erkeklerle eşit ölçüde yararlanmalarını engellemektedir.

Toplumsal cinsiyet rollerine dayalı eşitsizlik toplumun her kesiminde kadın ve erkek arasındaki ilişkileri ve toplumsal cinsiyet rollerini belirlemektedir (10).

Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkek olarak toplumun bizi nasıl gördüğü, nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ve nasıl davranmamızı beklediği ile ilgili bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet rollerinin toplumsal yaşama ilişkin yansımaları geleneksel ve eşitlikçi roller olarak kadın ve erkeklerin yaşamını farklı yönlerde şekillendirmektedir (11). Cinsiyete dayalı ayrımcılık aile içinde başlamaktadır. Kültürel değerler ile de kız ve erkek çocuklar farklı yönlendirilerek sonuçta toplumsal cinsiyet eşitsizliğine onay veren kadınlar ve erkekler yetiştirilmektedir. Toplumun kadına biçtiği rol ve beklentiler, eğitim, evlilik ve çalışma gibi hayatını etkileyecek konularda karar verme ve kararlarını uygulamalarını büyük ölçüde engellemektedir.

Ancak kadının eğitim seviyesinin yükselmesi ve iş hayatına atılması kadın ve erkeğe ait rolleri büyük ölçüde etkilemiştir. Süreç içerisinde geleneksel toplumda ki kadın ve erkeğin rolleri arasındaki mesafe azalmış ve benzerlikler görülmeye başlamıştır. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutumları araştırılmıştır ve bu ilişkinin birtakım demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırmada öğrencilerin TCRTÖ'den aldıkları minimal puanın 56 (minimum 38), maksimum puan 146 (maksimum 190) ve ortalama puan 112 olarak belirlenmiştir. Kızların ve erkeklerin genel anlamda eşitlikçi tutuma sahip olduğu anlaşılmıştır. Önder ve arkadaşlarının Ankara da yaptığı çalışmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet tutum ölçeğinden aldıkları toplam puan ortancasının 104, minimum puanın 69, maksimum puanın 145 olduğu ve aldıkları puan ortalamalarına göre; toplumsal cinsiyet rolleri açısından genel olarak eşitlikçi tutuma sahip olduklarını belirlemiştir (12). Aydın ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada öğrencilerin aldığı en düşük puan 50 ve en yüksek puan ise 144 olarak, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının eşitlikçi yönde olduğunu belirlemiştir (13). Sis ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada çalışmaya katılan öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet tutumlarının "orta düzeyde" olduğu saptanmıştır (14). Bu çalışmalar çalışmamızla paralellik göstermekte olup bizim çalışmamızdaki ölçek ortalaması ve alt boyutlat ortalamaları az da olsa yüksek bulunmuştur.

Araştırmada kız ve erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farklı tutum içinde oldukları, kızların eşitlikçi cinsiyet rolleri alt boyutunda erkeklere oranla daha yüksek ortalamaya sahip olduğu ancak toplam puan ortalamalarına bakıldığında ise erkeklerin kızlara göre toplumsal cinsiyet açısından daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları saptanmıştır.

Kız öğrencilerin toplam ölçek ortalaması 109.46 iken erkeklerin 116.15 olduğu tespit edilmiştir. Öngen ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada kız ve erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerinin farklılık gösterdiği ve kızların erkeklere nazaran daha eşitlikçi tutum ve rollere sahip oldukları, erkeklerin daha geleneksel cinsiyet rollerine sahip olduklarını tespit etmiştir (11). Pınar ve arkadaşlarının yaptığı araştırmada erkeklerin, kız öğrencilere göre daha geleneksel bakış açısına sahip oldukları belirlemiştir (15). Çetinkaya yaptığı çalışmada kızlar öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları tespit etmiştir (16). Önder ve arkadaşlarının Ankara'da yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin kızlara oranla daha eşitlikçi tutuma sahip olduğunu saptamıştır (12). Cinsiyet rollerinin belirlenmesinde şüphesiz toplumsal yapıyı oluşturan çeşitli öğeler belirleyicidir. Bu öğeler arasında değerlerimiz de bulunmaktadır. Literatür incelendiğinde çeşitli araştırmalar anne-baba, öğretmenler, kitle iletişim araçları vb. unsurların çocuğun sosyalleşmesinde etkili olduğu gibi, aynı zamanda da kişinin toplumsal cinsiyet rol kalıpları belirlenmesinde de etkisini ortaya koymaktadır (17). Ayrıca bu çalışmaya alınan öğrencilerin doğu ve güney doğu bölgelerinden gelmeleri nedeniyle kültürel, sosyal aile eğitimi gibi bir takım belirleyicilerin diğer bölgelerden farklılıklar göstermesi cinsiyet ayrımcılığını ortaya koymaktadır.

Araştırmada birinci sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolü tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar diğer sınıflara göre daha yüksek olduğu ve üçüncü sınıfların ise en düşük puan aldığı saptanmıştır. ancak "n" sayıları dikkate alındığında dördüncü sınıfların diğer sınıflara oranla daha eşitlikçi bir tutumda oldukları söylebilir. Öngen ve Aytaç'ın yaptığı çalışmada dördüncü sınıf öğrencilerin puan ortalamalarının diğer sınıflara göre daha yüksek olduğu belirlemiştir (11). Atış'ın yaptığı çalışmada yine 4.sınıf öğrencilerin toplumsal cinsiyet açısından diğer sınıflara göre daha eşitlikçi bir tutum sergilediklerini tespit etmiştir (18). Dördüncü sınıfların bilgilerinin daha yüksek çıkması yaş ile ilgilidir. Tutum ve görüşler yargısal yaklaşımlar eğitim ve deneyimler artıkça geleneksel tutumlar azalmaktadır. Ayrıca cinsiyetlere özgü bazı özellikler bulunsada da kültür, bireylerin cinsiyet kalıplarını ve tutumlarını belirleyen esas faktörlerden biridir. Ancak kültürün kadına ve erkeğe yönelik belirlediği rol ve modeller zamanla değişebilmektedir. Kişinin üniversite okumak için ailesinin yanından başka bir yere taşınıp orada yaşamaya başlaması, bulunduğu ortamda sosyal öğrenme ile düşünce, tutum ve davranışları değişebilmektedir. Buna ek olarak teknolojinin gelişmesi, bilgiye olan ulaşımın kolaylaşması, ailelerin eğitim seviyelerinin yükselmesi, kadınların çalışma hayatına girmesi gibi faktörler nedeniyle geçmişten günümüze toplumsal cinsiyet düzeyi değişim göstermektedir.

Sonuç

Öğrencilerin genel anlamda eşitlikçi tutuma sahip olduğu, kız ve erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farklı tutum içinde oldukları ve erkeklerin kızlara göre daha eşitlikçi tutum sergiledikleri, her ne kadar birinci sınıfların eşitlikçi puanları yüksek olsada yaş artıkça eşitlikçi bir

tutumda da artığı saptanmıştır.

2014 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından yapılan Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi'nde Türkiye, 105 ülke arasında 71. sırada, Dünya Ekonomi Forumu 2015 Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu'nda ise 145 ülke içinde 130. sırada yer almaktadır. Üstelik her iki endekste de Türkiye önceki yıllara göre gerçek anlamda bir ilerleme kaydetmemiştir (19, 20). Bu sonuçlar bize daha çok yol kat etmemiz gerektiğini göstermektedir. Ayrıca aydın bireyler yetiştirmeyi hedeflemiş olan üniversiteler eğitiminde toplumsal cinsiyet konusuna gereken önemi vermelidirler.

Toplumsal cinsiyet eşitliğini ülke geneline yaymak için sadece ülke genelinde belli sektörlerde veya genel düzeyde kadın erkek eşitliğinin boyutlarını ortaya koymak, uluslararası düzeyde değerlendirme yapmak yeterli olmamaktadır. Bu eşitliği ülke geneline yaymanın ve cinsiyet karşı ayrımcılığı önlemenin yolu, yerel düzeyde üretilen politikaların ve sunulan hizmetlerin, toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetip gözetmediğini ölçmek, sonuçlarını değerlendirmek ve ülke genelinde kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik toplumsal cinsiyete duyarlı ve dönüştürücü politikalar geliştirmekten geçmektedir.

Kaynaklar

1. Aksoy N, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün Rolü. Kadın Statüsü Uzmanlığı Tezi. 2006 Ankara.
2. Parashar S, Dhar S, Dhar U. Perceptions of Values: A study of future professionals, *Journal of Human Values* 2004; 10(2): 143-152.
3. Kadılar E. Üç Kuşak Kadının Cinsiyet Rollerini: Ankara Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin Üniversitesi, 2011, Adana.
4. Bhasin K. Gender workshops with men: Experiences and reflections. *Gender and Development* 1997; 5(2): 55-61.
5. Akyüz B. 1965-1970 Dönemi Türk Sinemasında Toplumsal Cinsiyet, Bedensellik ve Dans Temsiliyetleri. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011, İstanbul.
6. Akın A, Demirel S. Concept of gender and its effects on health, *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi Halk Sağlığı Özel Eki* 2003; 25(4): 73-82.
7. Zeyneloğlu S, Terzioğlu F. Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2011; 40: 409-420.
8. Aşılı G. Üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri ve ego durumları arasındaki ilişki. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2001.
9. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu (1948) İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi. <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/203-208.pdf>; (Erişim Tarihi: 23.04.2016)
10. Yılmaz DV, Zeyneloğlu S, Kocaöz S, Kısa S, Taşkın L, Eroğlu K. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 2009; 6(1): 775-91.
11. Öngen B, Aytaç S. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi, *Sosyoloji Konferansları* 2013; 48(2): 1-18.
12. Önder ÖR, Yalçın AS, Göktaş B. The Attitude Of The Health Institutions Management Department Students Towards Social Sexual Roles. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi* 2013; 2(1-2-3): 55-78.
13. Aydın M, Özen BE, Yılmaz GŞ, Sungur MA. Attitudes Of Nursing Students Regarding To Gender Roles. *AIBU Journal of Social Sciences* 2016; 16(1): 223-242.
14. Sis ÇA, Pasinlioğlu T, Tan G, Koyuncu H. Determination of University Students' Attitudes about Gender Equality, *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi* 2013; 21(3): 181-186.
15. Pınar G, Taşkın L, Eroğlu K. The Behaviours of the Students in Dormitory of Baskent University Against Sexual Role Patterns. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi* 2008; 47-57.
16. Kodan Çetinkaya S. Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne Psikoloji Dergisi* 2013; 1(2): 21-43.
17. Seçgin F, Tural A. 'Sınıf öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları, *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences* 2011; 6(4): 2446-58.
18. Atış F. Ebelik/ Hemşirelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
19. "The Global Gender Gap Report, 2014", <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2015/> / ve <http://hdr.undp.org/en/content/table-4-gender-inequality-index>; (Erişim Tarihi: 17.03.2016)
20. "The Global Gender Gap Report, 2014", <http://reports.weforum.org/global-gender-gapreport-2014/>; (Erişim Tarihi: 01.01.2016)